

Syksy 2019
Huovinen Minna
Lehtonen Nora
Timlin Arttu

KOMPASTUSKIVIÄ

Miksi majoittuminen Hietaniemenkadun palvelukeskuksen asumispäivystyksessä pitkittyy?

1. Johdanto

Vuonna 2018 Hietaniemenkadun palvelukeskuksen asumispäivystyksessä yli 50 vuorokautta yöpyneiden määrä kaikista yöpyjistä nousi edellisen vuoden 20 prosentista 27 prosenttiin. Yli 50 vuorokautta yöpyneiden määrä on pysynyt suunnilleen samoissa lukemissa edellisinä vuosina ja siksi näin suuri nousu oli poikkeuksellinen. Tämän vuoksi halusimme tehdä katsauksen tähän ilmiöön ja tutkia näiden asiakkaiden tilanteita tarkemmin. Katsauksen tarkoituksena on selvittää, onko Hietaniemenkadun palvelukeskuksen toiminnassa tai palveluissa yleensä ottaen tekijöitä, jotka pidentävät asiakkaan yöpymistä asumispäivystyksessä tai onko asiakkaan kanssa ylipäätään päästy työskentelemään.

Yöt asumispäivystyksessä	vuonna 2017	vuonna 2018
alle 10	331	235
10 - 29	114	88
30 - 49	64	68
50 - 99	83	98
100 - 199	33	34
200 - 299	14	8
yli 300	4	7
yhteensä	643	538

Hietaniemenkadun palvelukeskuksen asumispäivystyksessä vuosina 2017 ja 2018 yöpyneiden henkilöiden määrä jaoteltuna yöpymisvuorokausien mukaan.

Kävimme läpi yli 50 vuorokautta yöpyneiden henkilöiden asiakastiedot, joista keräsimme tietoja, jotka voisivat selittää pitkittynyttä yöpymistä asumispäivystyksessä. Vuonna 2018 Hietaniemenkadun palvelukeskuksen asumispäivystyksessä majoittui 538 eri henkilöä, joista 146 henkilöä eli 27 % yöpyi yli 50 vuorokautta. Näistä yli 50 vuorokautta yöpyneistä 146 henkilöstä alle 30-vuotiaita oli 16% ja yli 60-vuotiaita 20%. Heistä 14% oli naisia. Kutsumme yli 50 vuorokautta yöpyneiden ryhmää tästä eteenpäin raportissa pitkäaikaismajoittujiksi.

2. Asiakkaan polku asuntoon

Jokaisen asiakkaan tilanne on yksilöllinen ja reitti omaan asuntoon erilainen. Monesti polku tuettuun asumiseen noudattaa kuitenkin melko samaa kaavaa. Suurin osa Hietaniemenkadun palvelukeskuksen pitkäaikaismajoittujista on tuetun asumisen tarpeessa, minkä vuoksi olemme kirjanneet alle, kuinka asiakkaan reitti nimenomaan tuettuun asumiseen Hietaniemenkadun palvelukeskuksen näkökulmasta useimmiten kulkee.

Kontakti uuteen asiakkaaseen

Kun Hietaniemenkadun asumispäivystykseen saapuu uusi asiakas, hänet pyritään ohjaamaan Hietaniemenkadun sosiaaliohjaajien vastaanotolle, jonne voi hakeutua ilman ajanvarausta. Sosiaaliohjaajan tapaaminen on asiakkaalle vapaaehtoista, mutta tavoitteena on, että kaikki asiakkaat tavattaisiin. Halusimme selvittää, kuinka suuri osuus pitkäaikaismajoittujista on ollut kontaktissa Hietaniemenkadun sosiaaliohjaajien tai sosiaalityöntekijöiden kanssa. Se, että asiakkaat eivät ohjaudu vastaanotolle voisi olla yksi selittävä tekijä sille, että asiakkaiden yöpyminen pitkittyy. Kuitenkin pitkäaikaismajoittujista on tavattu

vuoden 2018 aikana 96 prosenttia, joka kertoo, että asiakkaat on tavoitettu hyvin Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa.

Asumisen suunnitelma

Uuden asiakkaan asumispolun suunnittelussa käytetään työväliseen tilannearviota, jossa käydään läpi asiakkaan eri elämän osa-alueita ja niissä esiin tulleita tuen tarpeita. Tilannearvion pohjalta voidaan suunnitella asiakkaalle sopiva asumismuoto, esimerkiksi hakeeko asiakas asuntoa itsenäisesti, onko päihdehuollon asumispalvelut asiakkaan tilanteeseen sopiva vaihtoehto vai ohjautuuko asiakas tuettuun asumiseen.

Tarkistimme, kuinka monelle pitkäaikaismajoittujista on tehty tilannearvio vuosina 2017-2018. Katsoimme, että yli kaksi vuotta vanhemmat tilannearviot eivät ole enää ajantasaisia. Pitkäaikaismajoittujista 75% oli tehty tilannearviot. Olimme positiivisesti yllättyneitä, että tilannearvio oli tehty niinkin monelle pitkäaikaismajoittujalle. Kolmannekselle pitkäaikaismajoittujista oli tehty tilannearvio useammassa paikassa kahden vuoden sisällä. Kaikki asiakkaalle tehdyt tilannearviot on laskettu mukaan, minkä vuoksi tilannearvioita on enemmän kuin pitkäaikaismajoittujia. Tilannearvioista oli tehty Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa 70 kappaletta, Asumisen tuessa 58 kappaletta ja alueen sosiaalitoimessa oli tehty 13 kappaletta.

Viimeistään siinä vaiheessa, kun asiakkaalle on tarjota tilapäismajoitusta, sosiaaliohjaajan tai sosiaalityöntekijän tapaaminen on välttämätöntä. Helsingissä on kaksi eri tilapäisasumisen yksikköä. Hietaniemenkadun palvelukeskuksen yhteydessä oleva tilapäisasuminen, jossa on 52 asiakaspaikkaa ja Pelastusarmeijan Castréninkadun tilapäisasumisen yksikkö, jossa on 53 asiakaspaikkaa. Kaikki Hietaniemenkadun asumispäivystyksessä yöpyvät ovat automaattisesti jonossa molempiin tilapäisasumisiin. Vuonna 2018 jonotusaika tilapäisasumiseen on ollut noin 3-4 kuukautta.

Yhteydenotto Asumisen tukeen

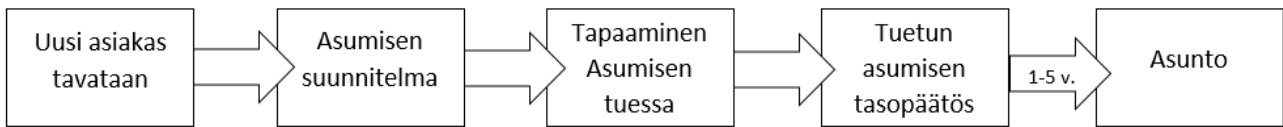
Jos tilannearviossa tulee ilmi, että asiakkaalla on tuen tarpeita asumisessa, on seuraava askel yhteydenotto Asumisen tukeen, jotta voidaan määrittää asiakkaalle sopiva tuetun asumisen muoto. Asumisen tuessa sosiaalityöntekijä tapaa asiakkaan ja tekee tuen tarpeesta arvion, joka käsitellään työryhmässä. Arvion perusteella työryhmä päättää mikä tuetun asumisen muoto soveltuu asiakkaalle ja asiakas saa tuetun asumisen tasopäätöksen. Tasopäätöksen myötä asiakas asettuu jonoon tuettuun asumiseen.

Pitkäaikaismajoittujista 68% tilanteesta ollaan oltu yhteydessä Asumisen tukeen. Pitkäaikaismajoittujista 32 prosentista ei olla erinäisistä syistä oltu yhteydessä Asumisen tukeen. Näistä neljällä henkilöllä ei ollut Hietaniemenkadun palvelukeskuksen työntekijöiden näkökulmasta tuen tarvetta asumisessa eikä täten yhteydenotto Asumisen tukeen ollut tarkoituksenmukainen. Suurin syy, miksi tuen tarpeessa olevien pitkäaikaismajoittujien tilanteesta ei olla oltu yhteydessä Asumisen tukeen oli se, että asiakas on kieltäytynyt yhteistyöstä Asumisen tuen kanssa. Muita syitä olivat muun muassa se, että asiakkaalla ei ole oleskelulupaa, asiakasta ei ole tavoitettu, asiakas on hakeutumassa päihdekuntoutukseen tai tulossa oleva pitkä vankeustuomio.

Yhteydenotto Asumisen tukeen ei takaa sitä, että asiakas päätyisi tuetun asumisen jonoon.

Pitkäaikaismajoittujista 60 % oli tuetun asumisen tasopäätös, vaikka 68 % on ollut sovittuna tapaaminen Asumisen tukeen. Yleisin syy, sille, ettei asiakas saanut tuetun asumisen tasopäätöstä tässä aineistossa oli se, että asiakas ei mennyt sovittulle tapaamiselle. Useilla asiakkailla oli taustalla monia hukkakäyntejä

Asumisen tukeen. Muita esiin tulleita syitä oli asiakkaan kieltäytyminen Asumisen tuen palveluista tai niin huono psyykkinen vointi, että arviota ei olla voitu tehdä.

Hietaniemenkadun palvelukeskukseen saapuva uusi asiakas pyritään tapaamaan mahdollisimman pian ja aloittamaan hänen kanssaan asumisen suunnitelman tekeminen. Mikäli asiakkaalla ilmenee tuen tarpeita asumisasioissa, varataan hänelle aika Asumisen tukeen. Asumisen tuessa määritellä tuen tarpeen mukaan paikka, jonne asiakas asettuu jonoon saamalla tuetun asumisen tasopäätöksen. Jonotus tuettuun, vakinaiseen asumiseen kestää noin 1-5 vuotta riippuen mihin asiakas jonottaa. Asiakkaalle tarjotaan tilapäismajoitusta noin 3-4 kuukauden asumispäivystyksessä yöpymisen jälkeen ja siellä hän voi odottaa tuetun asumisen paikkaa.

3. Kompastuskiviä

Polulla tuettuun asumiseen on valitettavan usein kompastuskiviä, jotka hidastavat matkaa. Tarkastelimme aineistosta esiin nousseita syitä, jotka voivat selittää miksi asiakkaan eteneminen asumispäivystyksessä tilapäismajoitukseen tai pysyvään asumismuotoon pitkittyy. Tässä kappaleessa avaamme niitä.

Pitkät jonot

Tyypillisin polku asiakkailla, jotka päätyvät Hietaniemenkadun asumispäivystykseen majoittumaan, jatkuu asumispäivystyksestä tilapäisasumiseen ja sitä kautta tuettuun asumiseen. Hietaniemenkadun ja Castréninkadun tilapäisasumisen majoittujista suurin osa jonottaa paikkaa tuettuun asumiseen ja jonojen ollessa 1-5 vuotta, venyy myös majoittuminen tilapäisasumisessa. Näin ollen paikkoja tilapäisasumisesta vapautuu harvakseltaan, mikä puolestaan aiheuttaa sen, että majoittuminen asumispäivystyksessä venähtää helposti muutamaan kuukauteen. Harvemmin tuetun asumisen tarpeessa oleva asiakas kykenee ratkaisemaan asunnottomuustilannettaan itsenäisesti vaan tarvitsee erilaisia asumispalveluita ennen kuin pysyvä asuminen järjestyy.

Väkivaltainen käytös ja sääntörikkomukset

Monen asiakkaan kohdalla väkivaltainen käytös pitkittää tilapäisasumisen jonotusaikaa, sillä jos asiakas käyttäytyy väkivaltaisesti Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa saa hän kolmen kuukauden karenssin Hietaniemenkadun tilapäisasumiseen ja majoittuminen asumispäivystyksessä jatkuu. Väkivaltaista käyttäytymistä ei hyväksytä tilapäisasumisessa, minkä vuoksi monet asiakkaat ovat joutuneet palaamaan tilapäisasumisesta asumispäivystykseen käyttäytyttyään väkivaltaisesti. Tilapäisasumisesta uloskirjaamisen muita syitä ovat muun muassa häiriökäyttäytyminen, päihteiden tuominen yksikköön, sääntörikkomukset ja asukasmaksujen laiminlyönti sekä poissaolot. Uloskirjauksesta luonnollisesti seuraa se, että yöpyminen asumispäivystyksessä pitenee näiden asiakkaiden osalta.

Kieltäytyminen asumispalveluista

Katsauksemme perusteella asumispäivystyksessä yöpyminen pitkittyy usein myös siksi, että asumispäivystyksessä yöpyvä asiakas kieltäytyy ottamasta vastaan tilapäisasumisen huonetta ja pahimmassa tapauksessa kokonaan yhteistyöstä Hietaniemenkadun palvelukeskuksen henkilökunnan kanssa. Asiakkaat, jotka ovat kieltäytyneet kokonaan asumisen suunnitelman teosta ovat saattaneet yöpyä asumispäivystyksessä tästä syystä jopa vuosia. On myös asiakkaita, joita ei vain tavoiteta. He eivät sinänsä kieltäydy asumispalveluista, mutta he eivät saavu työntekijän kutsusta vastaanotolle tai eivät vastaa heille jätettyihin viesteihin.

Asiakkaat, jotka asuvat tilapäisasumisessa saattavat myös kieltäytyä ottamasta vastaan vakituista asumisen muotoa sitä tarjottaessa. Näissä tilanteissa asiakas ei voi jatkaa asumista tilapäisasumisessa vaan he joutuvat palaamaan asumispäivystykseen.

Oleskelulupa

Tilapäisasumista ei voida tarjota asiakkaille, joilla on kielteinen oleskelulupapäätös tai karkotuspäätös. Heille voidaan tarjota välttämättömät palvelut kuten toimeentulo ja asumispäivystys. Näitä asiakkaita oli pitkäaikaismajoittujista muutama.

Epäonnistuneet hoitajaksot päihdehuollossa

Pitkäaikaismajoittujien joukossa oli osa sellaisia, jotka lähtivät Hietaniemenkadun palvelukeskuksesta vieroitushoidon kautta päihdekuntoutukseen tai päihdehuollon asumispalveluihin, mutta raittius ei onnistunutkaan. Asiakas on aiemmin yöpynyt Hietaniemenkadun asumispäivystyksessä ja palaa uudestaan yöpymään. Näin asiakkaan majoittuminen asumispäivystyksessä pitkittyy, sillä taustalla on jo aiemmin asumispäivystyksessä vietetty aika.

Liikkumisenrajoitteet

Liikuntarajoitteet voivat viivästyttää tilapäisasumiseen pääsyä, sillä Helsingissä on vain kuusi esteetön tilapäisasumisen huonetta miehille. Castréninkadun tilapäisasumisen yksikköön ei voi asuttaa asiakasta, jolla on liikkumisen apuväline, koska yksikössä on hyvin pieni hissi ja portaita. Näin ollen asiakkaat, jotka tarvitsevat esteetöntä tilapäismajoitusta, odottavat asumispäivystyksessä vuoroaan näille kuudelle paikalle. Paikkoja ollessa niin vähän, ei vaihtuvuus ole kovin suurta ja vuoroa voi joutua odottamaan muita pidempään.

4. Johtopäätökset

Kun tarkastelimme pitkäaikaismajoittujia ja heidän asumisen polkuaan aineiston pohjalta vaikuttivat tilastot hyvältä. Uusista asiakkaista 96 prosenttia oli tavattu ja 75 prosentille oli tehty tilannearvio. Asiakkaista 68 prosentin kanssa tai puolesta oltiin oltu yhteydessä Asumisen tukeen ja 60 prosentilla oli tuetun asumisen tasopäätös. Tasopäätöksiä soisi olla enemmän ja tähän voisimme Hietaniemenkadun palvelukeskuksessa petrata. Toisaalta aineistosta löytyi myös selittäviä tekijöitä sille, miksi kaikkien asiakkaiden kanssa ei olla oltu yhteydessä Asumisen tukeen tai saatu tuetun asumisen tasopäätöstä.

Asumisenpolku ja sen haasteet ovat olleet vuosia samanlaisia. Pitkissä jonoissa tilapäisasumisen yksiköihin ja asumisyksiköihin tai muissa kompastuskivissä ei ole tapahtunut erityisiä muutoksia. Emme havainneet aineistossa mitään niin merkittävää muutosta Hietaniemenkadun palvelukeskuksen toiminnassa, että se selittäisi 7 prosentin nousun pitkäaikaismajoittujien määrässä. Aloimme pohtia, voiko selittävää syytä löytyä talon ulkopuolisista tekijöistä.

Suurin osa asiakkaista on jonossa tuettuun asumiseen ja heidän majoittumisen pituus asumispäivystyksessä tai tilapäisasumisessa ovat riippuvaisia siitä, kuinka jonot tuettuun asumiseen etenevät. Vuonna 2018 kesällä suljettiin Diakonissalaitoksen Alppikulman asumisyksikkö. Tämä on tarkoittanut sitä, että Alppikulman asukkaat ovat siirretty muihin asumisyksiköihin. Näin ollen tuetun asumisen jonot ovat seisoneet ja tätä kautta asumispäivystyksessä ja tilapäisasumisessa yöpyvien siirtyminen asumisyksiköihin on viivästynyt. Arvioimme, että merkittävin syy pitkäaikaismajoittujien määrän nousulle on juuri Alppikulman sulkeminen ja sen vaikutus tuetun asumisen jonoihin.